

התיבה והנקודה הטובה – פרשת השבוע נח

מאת: רפאל קרמר
אוקטובר 23, 2022

תחשבו על עולם שלם, מיליארדים שהיו אז בעולם שנשטפו ונמחקו ולא נשאר מהם כלום! העולם נחרב! לא בביטוי ולא במטאפורה. ותחשבו גם על נקודה טובה אחת שהייתה משנה את כל ההיסטוריה!

בשבוע זה התורה ממשיכה מהנקודה בה הסתיימה פרשת בראשית. בפרשת השבוע הקודמת – פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, למדנו שהקב”ה ברא את האדם, ולאחר שהם החלו להתרבות בארץ בני אדם חטאו בחטאים חמורים. בורא עולם התעצב על כך שהבריאה כולה השחיתה את דרכה והגיעה לנקודת אל-חזור שמן הנמנע להשמיד את הבריאה כולה ולהתחיל הכל מחדש. התורה סיימה בפרשת השבוע שעבר בפסוק “ונח מצא חן בעיני ה'” ופרשה זו – פרשת נח, היא ההמשך לסיום הפרשה הקודמת.

בפרשה מסופר על נח שהיה צדיק תמים דווקא בדור שבו כולם השחיתו את
דרכם . בני אדם ואפילו חיות ועופות השחיתו את דרכם . רבי נתן
מברסלב מסביר שההשפעה של האדם , שהוא נזר הבריאה , משפיעה על
הבריאה כולה . כאשר האדם משחית את דרכו , זה משפיע על הבריאה כולה .
כך גם מובא במדרש , שכאשר אדם הראשון אכל מעץ הדעת גם החיות
והעופות כולם (למעט עוף אחד כמסופר במדרש) חטאו ואכלו מעץ הדעת
(מדרש שמואל יב). האנושות כולה חטאה בחטאים החמורים ביותר : גילוי
עריות , כפירה באלוקים וגזל . וכאשר הגיעו הדברים לידי גזל נחתם
דינם של דור המבול להיכחד מן העולם באמצעות מבול – הצפה מימית
שתציף את העולם כולו ולא תשאיר נפש חיה בעולם פרט לאותם בודדים –
9 אנשים במספר : נח ואשתו ושלושת בניו עם נשותיהם (ולפי המדרש גם
עוג מלך הבשן שניקבו עבור נחיריו מקום בתיבה וכך הוא שרד את
המבול , כאשר הוא מחובר לתיבה מבחוץ ונושם מתוך התיבה) וכן חיות
בודדות מכל מין לקיום העולם כמסופר בפרשה בהרחבה .

פרשה זו , מופלאה מרתקת , עצובה ויש בה המון מסר ותובנות לחיים .
אנו רוצים להתבונן בה מעט ולהפנים מחכמת התורה .

בואו ננסה להיכנס קצת להיסטוריה של מה שאירע באותה תקופה . מדובר
בדור מתמרד שהפנה עורף לבורא ועשה ככל העולה על רוחו , ועבר על כל
העבירות שבעולם : גילוי עריות , חמס (=גזל) ועבודה זרה . אדם יחיד
בדורו ושמו נח נאמן לבורא , כל הדור מהעבר השני השחיתו את דרכם
לחלוטין . הבורא אומר לנח , קצתי בעולם הזה בבריאה ובאנשיה , למה לי
עולם כאשר האנשים כך משחיתים את דרכם ?! אני מביא מבול לעולם
והאנושות כולה תמחה לחלוטין . אני מצווה אותך לבנות תיבה וכאשר
תושלם התיבה והמבול יתחיל תוכל להיכנס לתוכה ולהינצל .

אולי גם זה יעניין אתכם :

להתחיל מחדש – פרשת בראשית

גלו את האוצרות שלכם – פרשת עקב

תוכחה בונה

במשך מאה ועשרים שנה נח בונה תיבה ועמל בה מדי יום . בני דורו
עוברים ליד ושואלים אותו : נח , מה טיבה של התיבה ? והוא עונה להם :
“השם הולך להוריד מבול מכיוון שהוא מאס בעולם שבו בני אדם עברו
את כל הגבולות והוא עתיד להחריב את כל העולם באמצעות מבול ורק מי

שיהיה בתיבה ינצל״. ולמרבה הפלא, אף לא אחד מכל בני דורו חזר ממעשיו הרעים. אפילו לא אחד! הם רואים את נח בונה ומתקדם ולא מתרגשים בכלל. להיפך, הם אומרים אילו אנו רואים אותו נכנס לתיבה אנו שוברים אותה והורגים אותו (בראשית, ז, יג ברש״י). הם מבינים שיש סיכוי כלשהוא שדברי נח יתממשו אז הם מוכנים לחשוב על הריגת נח, רק לא על מה שהם צריכים לעשות – להיטיב את דרכם.

ומה אם זה באמת יתכן, האם הבורא באמת יביא מבול לעולם? הרי הבורא ידע שהאדם יחטא לפניו, שהרי המלאכים טענו זאת בפניו כבר אז: הוא עתיד למחטי קמך (= הוא עתיד לחטוא לפניך)? והקדוש ברוך הוא עונה להם: וכי לחינם נקראתי חנון, וכי לחינם נקראתי רחום? (זוהר), הם חוטאים ושבים ואני סולח. אז מה קרה כאן? איך לא חזר בהם איש מכל העולם מיליונים, מיליארדים, מי יודע כמה היו אז בעולם, אנשים גיבורים, בריאים, ותארו לכם שאפילו מושג חולי לא היה באותם ימים, כולם ימחו, איש לא יחזור בו? היתכן דבר כזה?

ומה נח עושה? הוא מתקדם, בונה ומתריע, חוזר ומתריע ובונה ומתקדם, הבנייה כבר הגיעה למחצית ואנשי הדור לא מנידים עפעף – איך זה יתכן?

נח מוכיח את בני דורו ואומר להם שהקב״ה עומד להחריב את כל העולם, אבל אף אחד לא שם לב לדבריו ולא חוזר בתשובה. למה? מה היה חסר להם כדי לעצור רגע ולחשוב על העתיד הטראגי שלהם?

ההמשך העצוב ידוע, הצדיק מתושלח נפטר ביום שהמבול היה אמור להתחיל והוא בן תשע מאות שישים ותשע (שם ה, כז), הבורא נותן להם צ׳אנס נוסף – שבעת ימי אבלו של מתושלח, אולי ישימו לב שהצדיק הלך ויתנו אל ליבם שהם חסרים הגנה רוחנית של הצדיק. אך שוב פעם, אף אחד אינו חוזר בו. ואז, גשמים מתחילים לרדת, סיכוי אחרון בהחלט, אם הם יחזרו בהם הם יהפכו לגשמי ברכה, אך אם חס וחלילה לא הם יהפכו לצונאמי אדיר שישטוף את כל היקום ולא יישאר זכר מהעולם הקודם. ושוב, למרבה הצער, אף אחד לא נותן ליבו לשוב בתשובה והגשמים אכן הופכים למבול נוראי, גל אדיר שמתרומם ומוחק את כל היקום.

כולנו עוד זוכרים את התמונה המחרידה לפני כמה שנים, כאשר צונמי אדיר שטף את החוף ביפן ובפיליפינים וסחף בתים ומכוניות כאילו היו פיסת נייר וגרף אותם אל הים, התמונות המחרידות האלו עדיין עומדות

לנגד העיניים. כעת תחשבו על עולם שלם, מיליונים או מיליארדים שהיו אז בעולם שנשטפו ונמחקו ולא נשאר מהם כלום! העולם נחרב! לא בביטוי ולא במטאפורה, ממש כך כפשוטו: "וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ וישאר אך נח ואשר אתו בתיבה" (שם ז, כג).

תיבה קטנה ומיותמת שטה על פני המים הגועשים, מתנדפת ומתנדנדת לה על פני העולם באין מעצור, כל ההרים הגבוהים בעולם מכוסים מים. ומשכך, אין משהו שיעצור את התיבה והיא שטה לה – "ותלך התיבה על פני המים" (שם ח, א), ובתיבה בוקה ומבולקה – נח ובניו מתרוצצים באין מנוחה, דקה של תנומה אין להם, כפי ששם תיאר שנים אחר כך: "כל אותה שנה של המבול לא עצמנו עין, היינו עסוקים כל היום בהאכלת החיות ובהזנתם" (מסכת סנהדרין, פרק חלק). והנה, לאחר מאה וחמישים יום של חמה ושצף קצף לאחר שכל היקום נפח את נשמתו, הקב"ה מעביר רוח של תנחומים על הארץ כמו שכתוב: "ויזכור אלוהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתיבה, ויעבר אלוהים רוח על הארץ וישכו המים". תקופה ארוכה של סבל נוספת עוברת עד שהמים נסוגים והארץ מתייבשת, תקופה של שנה שלמה ארך המבול כפי שרש"י מביא מהמדרש – "שמשפט דור המבול שנה תמימה היה" (שם ח, יד ברש"י).

כך חולפת לה שנה של סבל, פחד, תחושה קשה של סוף העולם, ובסוף מגיע הרגע – הבורא אומר לנח: "צא מן התיבה, אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך". רש"י מביא: "הוצא, אם אינם רוצים לצאת הוציאם אתה". איך יתכן שאחרי כל כך הרבה סבל הם לא רוצים לצאת מהתיבה?

ואז נח יוצא ורואה בעיניו את החורבן הנורא, את הארץ שנשחתה, את העולם כולו שומם, פורץ בבכי ופונה לקב"ה: בורא עולם למה עשית את זה? למה השחתת את העולם שלך? למה לא חסת על האנשים שאתה בראת?! והקב"ה עונה לו: "רעיא שטיא, כען אמרית דא, ולא מקדם, כיון דחזא נח כך הקריב עלון וקרבנין וכו'" – רועה שוטה, עכשיו אתה אומר את זה, למה לא אמרת את זה קודם? כיוון שראה נח כך הקריב עולות וקרבנות וכו' (זוהר פרשת נח דף כד, כה עיין שם).

ועכשיו, אחרי שקראנו את תיאור הדברים ננסה להבין קצת ממה שקרה שם:

למה אף אחד לא חזר בתשובה מכל בני הדור? איך זה יתכן?

למה נח לא התפלל על בני דורו שהקב ”ה ירחם עליהם ויציל אותם ?

ולמה באמת הקב ”ה לא ריחם על בני האדם , הרי הוא ידע שהאדם חוטא , למה לא התחשב בהם עוד עד שיחזרו בתשובה ?

למה היו צריכים לצוות על בניו של נח וכל אשר אתו בתיבה לצאת מהתיבה לאחר המבול , הם הרי כל כך סבלו בתיבה ?

והתשובה היא , שהייתה חסרה שם הידיעה של הסוד הגדול שרבי נחמן גילה – “את החשיבות של הנקודה הטובה שבכל אדם ,” שהדרך היחידה להחזיר בן אדם בתשובה הוא על ידי שמוצאים בו נקודה טובה וחותרים ומעודדים אותו עם הנקודה הטובה , וגם פונים עם זה לבורא עולם ומשכנעים אותו , כביכול , להתחשב בבן אדם מכיוון שיש בו נקודה טובה ובוודאי הוא יחזור בתשובה .

ואהבת את עולמך כמוך – מצאו את הנקודות הטובות ותצילו עולם שלם !

נח היה צדיק גדול שאין כמותו . תחשבו על הרעיון הזה להיות בדור שכולם רוצחים נואפים ולהישאר צדיק ודבוק בבורא עולם , אנחנו היינו עומדים בניסיון בדור כזה ? אבל נח רק חשב על עצמו – לשמור את עצמו מבני דורו ולהישאר צדיק , הוא לא הסתכל החוצה לקרב בני אדם . נכון , כשהקב”ה אמר לו שהוא הולך להביא מבול הוא כן הוכיח את בני דורו , אבל מהעובדה שהוא לא התפלל על בני דורו עולה תמונה ברורה , שאכן נח לא האמין בבני דורו שיש סיכוי שהם יחזרו בתשובה , הוא אפילו לא

היה בטוח שהוא ינצל וקל וחומר שהוא לא הפעיל מערכת של שתדלנות לבורא שירחם על אנשי דורו שיחזרו בתשובה . לכן , כאשר נח יצא מהתיבה והוא קלט את מה שהתרחש בזמן שהוא היה בתיבה , הוא פרץ בבכי : בורא עולם , למה עשית את זה ? והקב"ה אמר לו – רועה שוטה , עכשיו אתה נזכר ? היכן היית לפני המבול למה לא בכית אז ?

אבל מה היה עליו לעשות ?

מלמד הזוהר : גם משה רבנו היה באותו מצב שהשם כעס על עם ישראל כאשר חטאו לפניו בחטא העגל . הרי אם נחשוב על מה שהיה שם בחטא העגל – זאת בושה שאין כמותה , ארבעים יום לפני כן עם ישראל קיבלו את התורה , הקב"ה נגלה אליהם לעיני כל העולם בקולות וברקים , העולם כולו דמם – אז עוף לא צייץ וכו ', ובמעמד רב רושם עם ישראל הפך להיות העם הנבחר כמתואר בהרחבה . והנה , רק ארבעים יום אחר כך הם כבר יורדים לדיוטא תחתונה כזו ומורדים בבורא עולם שבחר בהם לעמו החביב . הבורא בכעסו רצה להשחית את עם ישראל ולהפוך את משה לעם גדול שממנו תמשיך השושלת של העם הנבחר , אך משה מתנגד ומתפלל להשם ויותר מכל . מֹשֶׁה מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ . . . ! הוא אומר לבורא , "ועתה אם תישא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת " (שמות לב , לב). אם לא תמחק ותסלח לעוון של עם ישראל תמחה את שמי , אינני מעוניין להיות כתוב בתורה , אני לא רוצה להיות שושלת המשך , אני רוצה רק שתסלח לעם ישראל . ואכן , הקב"ה נעתר למשה וסלח לעם ישראל (אמנם ה ' העניש את החוטאים אך לא מחה אותם כפי שרצה לעשות).

זה הסוד שהיה חסר לנח , לעמוד ולמסור נפש עבור אנשי דורו כפי שרבי נתן מתאר את הדברים : "וכל הפגם של נח וכל תיקונו , הכל הוא בעניין בקיאות הנ"ל, שלא היה בקי בהלכה זאת של דרכי התשובה , כמו משה והצדיקים הגדולים שממשיכים דרכי התשובה הנ"ל בבקיאות נפלא מאוד , כי נח היה צדיק תמים , אבל לא השיג שאפשר לצאת ולהוריד את עצמו להסתכל על רשעים כאלו לעסוק עמהם למצוא בהם איזה זכות ולהתפלל עליהם ולעוררם באיזה נקודה טובה וכו ', שבכל זה עסק משה והצדיקים הגדולים שאחריו ביגיעות עצומות , שכל זה כלול בבחינת בקיאות הנ"ל בעיל ונפיק (רצוא ושוב), ועל כן סבר הלוואי שיציל את עצמו וכו ' כי לא השיג רחמיו יתברך עד היכן מגיעים , ועל כן הכרח להיכנס אל התיבה להתחבא עצמו שם להינצל ...

"ועל כן , כל כניסת נח אל התיבה זה בחינת עיל (רצוא = כניסה אל הקדושה) שמחמת שלא היה בקי בבחינת ונפיק (ושוב = כאשר מתרחקים

מהקודשה) ששם עיקר הבקיאות, על כן ציווהו השם יתברך שיכנס לתוך התיבה שהוא בחינת עייל (רצוא = כניסה אל הקדושה) ושם יסתיר את עצמו עם כל בניו ועם כל מיני חיות ועופות וצמחים וכו' בשביל קיום העולם. ועל כן, כמו שהוצרך לציווי מהשם יתברך להיכנס אל התיבה, כמו כן הוצרך להצטוות מה' יתברך לצאת מהתיבה כמו שכתוב בפרשה: “וידבר אלוקים אל נח, צא מן התיבה” שהוצרך להצטוות על היציאה מן התיבה, כי יציאתו מן התיבה זה בחינת ונפיק (ושוב = יציאה מהקדושה) הנ”ל, שעל ידי שהסתיר עצמו בהתיבה עד שנמתק הדין הקשה של דור המבול…

“ועל כן כתיב “הוצא מן התיבה”, ופרש רש”י – אמור להם שיצאו ואם לא ירצו הוציאם בעל כרחם, מובן מזה שלא רצו ברצונם לצאת מן התיבה, וזה רמז על כל מה שכתבנו בעניין זה – שבוודאי מי שרוצה לשוב היה מרוצה שיניחוהו לישב תמיד בבית המדרש במקום קדוש ולעסוק בתורה ותפילה, אבל השם יתברך רוצה בקיום העולם ומסבב עם האדם שמוכרח כמה פעמים לצאת מבית המדרש לעסוק בצרכי הגוף ובפרנסה, שכל זה בחינת ונפיק (=יציאה מהקדושה), וזה קשה על האדם מאוד, כי יודע שכשיוצא לחוץ הוא בסכנה גדולה (שזו התשובה למה היו צריכים לשכנע את בני נח לצאת מהתיבה, לאחר שנה שלמה שהיו בתיבה הם אינם רוצים לצאת, הם נוכחו לראות מה קורה למי שחוטא אז מה הטעם לצאת חזרה לארץ ולחזור לחיים לשגרה? בשביל מה, בשביל שחלילה יחטאו ושוב יחרב העולם?)…

“ועל כן מבטיחו השם יתברך לנח בזה שלא ידאג ביציאתו מהתיבה שהוא בחינת ונפיק, כי במה יתקיים העולם, כי ראה והבין גודל התגרות היצר הרע, אבל ה' יתברך הבטיחו בקשת הברית שהוא בחינת הצדיק האמת שכלול מכל התיקונים הנ”ל, שממשיך דרכי התשובה בעולם שהם בחינת בקיאות הנ”ל, שעל ידי זה יתתקן הכל עד שתבוא הגאולה השלמה במהרה בימינו אמן” (ליקוטי הלכות, הלכות שבת, ז, סט-ע).

דברים נפלאים ראינו בקטע שהבאנו מרבי נתן בספרו “ליקוטי הלכות”. נח אמנם היה צדיק גדול, אך הוא לא השיג בשלמות את ההבנה ואת המסירות שהיו לצדיקים הגדולים בבחינת משה רבנו שתמיד מחפשים את הנקודה הטובה שבכל יהודי וממליצים עליו טוב, ובכך באמת מרוממים אותו ונותנים לו סיכוי לחזור בתשובה. לכן כאשר משה רבנו קיבל פיתוי כביכול מהקב”ה שכל עם ישראל יושמד ורק ממנו ומצאצאיו תמשיך השושלת של עם ישראל, משה שידע את הנקודה הטובה שבכל יהודי – לא התפתה, הוא לא הסכים בשום אופן עם העסקה והוא היה מוכן למסור את

נפשו למות – “ואם אין מחני נא”. אם נח היה נלחם כך עבור בני דורו ולא היה מתרצה להינצל בכך שהוא בא אל התיבה, גם הוא היה מעורר את הנקודה הטובה שבבני אדם והיה מצליח להמתיק את הגזירה הקשה, לכן כאשר נח יצא מהתיבה וראה את החורבן ובכה לבורא, הבורא ענה לו: היכן היית אז כשנכנסת אל התיבה? הרי אם היית מתעקש אז לא הייתה לי ברירה כי אם לגלות רחמנות גדולה ולהתבונן בנקודה הטובה, ובאמת כפי שאמרתי בשעת הבריאה הייתי חייב לסלוח לבני האדם.

המסר העצום שיוצא לנו בפרשה הוא: הכוח והעוצמה שיש לצדיקים הגדולים כמו משה רבנו ורבי נחמן מברסלב הקדוש – שלימד אותנו את המעלה של הנקודה הטובה, והם ממשיכים להמליץ טוב בעדנו לעורר את הנקודה הטובה שבנו, והלוואי שנאמין בעצמנו בנקודות הטובות שיש בנו ונינצל כולנו משטף המים והמבול שעובר על כל אחד בכוח ובזכות הצדיקים הגדולים.

כל שבוע אנחנו נהנים מעוד חידושים נפלאים על פרשת השבוע, כנסו לכאן ותיהנו גם אתם!